

***Engaging with Conflicts in Mediatized Religious Environments.
A Comparative Scandinavian Study (CoMRel)***

Et SAMKUL prosjekt, Norges forskningsråd (nr. 236920/F10)

**Populærvitenskapelig framstilling av aktiviteter og resultater
pr. 30.09.2017**

Ved prosjektleder Knut Lundby

Religion er blitt et omstridt tema som det knytter skarp meningsbryting til i offentlig debatt. Hvordan bidrar ulike medier til å forme folks engasjement i omstridte spørsmål knyttet til religion? Dette er det overordnede spørsmålet i CoMRel-prosjektet (Co for Conflict, M for Media, Rel for Religion).

Et bokmanuskript med funn fra prosjektet ble sendt inn til forlaget i slutten av september 2017. Boka har bidrag fra 17 forskere. Den kommer ut som paperback og med åpen tilgang for fri nedlasting, i april/mai 2018, fra De Gruyter i Berlin og Boston. Tittelen er *Contesting Religion. The Media Dynamics of Cultural Conflicts in Scandinavia*.

Det er case studier fra Norge, Danmark og Sverige, med sammenlikninger innenfor tre ulike omgivelser: allmennkringkastingsmedier, lokale arenaer i sivilsamfunnet, og klasserom i offentlig skole.

Allmennkringkasting står sterkt i Skandinavia, med utløpere på Internett. Den norske studien er av debatten som fulgte på Facebook da et nyhetsanker i NRK ble nektet å bære et korsmykke mens hun presenterte nyhetene. Oppfatningen at "den norske kristne kulturen" er truet, dominerer diskusjonene, men det er en rekke deltakere med ulik dagsorden: konservative kristne, nasjonalister, humanister, brennende sekularister og glødende ateister – "kidnapper religion" på ulike måter.

Den danske case studien av TV-dokumentaren "Oprør fra ghettoen", fokuserer hvordan minoritetsstemmer slipper til og hvordan rammene som religion framstilles innenfor, preger diskusjonene. Ved bevisst å spille ned "religionens" rolle og knytte konfliktene til personlige erfaringer og universelle tema, får dokumentaren skapt en arena for debatt der unge muslimers egne, ulike erfaringer blir gitt autoritet.

De svenske forskerne analyserer hvordan radioprogrammet *Människor och tro* legger til rette for og setter begrensninger for de aktører og tema som kommer fram i debatten, særlig om Islam. Programmet tar sikte på å være et alternativ til de dominerende, negative framstillinger i mediene. Til tross for dette, kommer programmet heller til å rekonstruere, enn til å utfordre, den dominerende forståelsesrammen at Islam er et problem for samfunnet og for maktforholdet mellom majoritets- og minoritetsstemmer i offentlig debatt.

Forskningen om konflikter rundt religion i sivilsamfunnet har ført til studier av hvordan lokale kristne publikasjoner forholder seg til den nasjonale debatten om asylsøkere, og om minoritetstaktikken som anvendes av unge muslimer i møte med det negative mediebildet av Islam. Den første studien viser at lokale kristne grupper ønsker velkommen og er positive til at flyktninger og asylsøkere får komme til landet. Den andre studien undersøker dynamikken i den religiøse samhandlingen mellom majoritet og minoritet i to lokalsamfunn i Norge med en høy andel muslimer. Muslimske nykommere slutter seg til dialog-initiativ mellom ulike religioner som del av sin taktikk for å møte massemediens bilde av den minoritetsgruppen de tilhører, og for å vise tilhørighet til Norge.

Det tredje feltet som studeres, er samhandlingen om religion og etikk i tredje klasse i videregående skole. Forskerne undersøker hvordan et medie-mettet klasserom gjør elevenes kjedsomhet både mer intens og mer utbredt. Mediestoff som primært velges fordi det er underholdende og kan bidra til å fange elevenes interesse, utgjør en betydelig del av tiden i de observerte klassene. Ved å fokusere på konflikt og kontrovers, brukes dette mediematerialet til å fange og holde oppmerksomheten i konkurransen med alle de mulighetene som bærbare datamaskiner og tilgang til Internett gir. I de observerte klassene, resulterte denne bruken av konflikt- og underholdningsrettet materiale til å reprodusere og forsterke stereotype og eksotiske framstillinger av religion. Ved stadig å vise til nyhetsdekningen i undervisningen om islam for å nyansere og korrigere skjev fremstilling, synes resultatet tvert i mot ofte å være at mediens forbindelse mellom islam og terrorisme, konflikt og kontrovers, blir styrket og bekreftet.

Islam ble oppfattet som en trussel mot nasjonal kultur av omkring halvparten av skandinaverne, i følge ComRels survey fra 2015. Samtidig ga et stort flertall i alle tre land uttrykk for at fremmedfiendtlige holdninger ikke skal aksepteres.

Til tross for at medieprodusenter og lærere er bevisst på å prøve å overkomme negative medieframstillinger av islam og muslimer, viser case studiene at dette er vanskelig å få til: de dominerende mediebildene av muslimer og islam blir reprodusert på nytt og på nytt i alle de studerte sammenhengene i Skandinavia.

CoMRel bygger på teorier om medialisering av religion og om medialiserte konflikter. Kulturelle og sosiale forhold endres gjennom den omfattende rolle mediene spiller i dagens samfunn. Det preger også konflikter om religion.

Se www.hf.uio.no/imk/english/research/projects/comrel/